

Responsabilitat, rigor i consens

Espanya no és conscient del que està en joc amb la crisi: el futur dels nostres fills està amenaçat

JOSEP OLIVER ALONSO, catedràtic d'Economia Aplicada de la UAB

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 3 de juny del 2010

L'ajust ja ha arribat. Les reaccions que ha suscitat mostren que hi ha molta confusió sobre les raons que ens han conduït a la situació actual. Especialment, quina és la nostra responsabilitat en la seva gènesi. I com que no es vol entendre quin és l'origen dels nostres pecats, les mesures apareixen o bé excessives, o bé capritxoses. A més a més, tot plegat es tradueix en una absència de consens que, tal com està el panorama, és més que preocupant. Falta de responsabilitat, necessitat d'ajust i absència d'acord són elements interconnectats que defineixen el moment actual. Per això convé recordar algunes veritats.

Primer, la responsabilitat. Una part del país argumenta que no tenim culpa de la crisi ni som nosaltres els que necessitem ajustar-nos. En aquest discurs, els *mercats*, els *gnoms* de Zuric, són els culpables. No seré jo qui negui la menor: hi ha especulació contra l'euro. Però la major no es troba fora del país. Si ens ataquen els mercats és perquè presentem debilitats, aprofitades per uns altres per al seu benefici. Per això, qualsevol solució passa per acceptar el nostre passat i assumir-ne les conseqüències. I la principal hipoteca que va deixar l'expansió anterior ha estat un deute privat insòlit, que gravita sobre el nostre futur. Les llars van augmentar el seu endeutament des de prop dels 200.000 milions d'euros a finals de la dècada passada gairebé el bilió actualment. Les empreses de la construcció i les immobiliàries van fer el mateix, ampliant-lo des de menys de 50.000 milions fins a gairebé 450.000, i la

resta del teixit empresarial també va expandir el seu deute. A més a més, com que la nostra inversió interna superava l'estalvi, aquest endeutament es va finançar, en una mesura no menor, amb crèdit internacional, que ara s'ha de tornar o bé s'ha de renegociar. No ens van obligar a endeutar-nos, però en l'època dels diners fàcils i barats això va ser molt popular. A més a més, el nostre sector públic va ser extremadament generós, amb rebaixes fiscals (de l'IRPF) el 2003 i el 2007, que van insuflar nova renda a les llars i que van facilitar el procés d'endeutament. Però aleshores, amb escasses excepcions, ningú es va situar en contra d'una menor pressió fiscal, com tampoc semblava que importés gaire l'excessiu endeutament exterior.

En segon lloc, el rigor. Quan l'ajust arriba comencen les crítiques respecte de la incorrecció de les mesures o de l'inapropiat moment en què es prenen. Però s'ha de ser conscients de qui som, on ens trobem i cap on ens dirigim. I la història de l'ajust que s'ha iniciat, per bé o per mal, no l'estem escrivint nosaltres. Ens la mana el directori europeu que, veient la possible fallida de l'euro, ha pres el comandament de la nau. I al Govern espanyol no li queda més remei que seguir la direcció marcada si vol estar protegit per la resta de països de l'àrea. Veient el debat parlamentari de la setmana passada emergeix amb força la conclusió que Espanya no és conscient del que està en joc. No són tres o quatre anys de creixement: si l'euro fracassa, el futur dels nostres fills està amenaçat, i és això el que confereix un caràcter crític a l'hora actual. Ens han donat tres anys de termini (els de l'acord del maig) per posar la casa en ordre i mostrar a alemanys i francesos que estem disposats a canviar. Que deixarem de ser una mica menys llatins i que ens comportarem, cada vegada més, com a centreeuropeus. Que abandonarem una mica el nostre catolicisme castís per passar a ser una mica més calvinistes. Però

no tenim gaire temps per fer-ho, i la retallada és molt severa: passar d'un dèficit de l'11% del PIB el 2009 a menys del 3% el 2013 vol dir tancar el forat entre ingressos i despeses en uns 80.000 milions d'euros. Hem començat amb 15.000, l'1 de juliol augmenta l'IVA, i fins al 2013 el pla d'austeritat inclou la no reposició de la jubilació d'uns 180.000 empleats públics. ¿N'hi haurà prou amb això? Ho dubto. Encara falten nous ajustos que han d'arribar.

Finalment, el pacte. Si s'entén l'origen dels nostres problemes i el moment extraordinari en què ens trobem, el corollari és simple: Espanya necessita un gran acord, que inclogui partits polítics i agents socials i en el qual tots ens sentim representats. Fins ara no ha estat possible, entre altres coses per un generalitzat *negacionisme* sobre les dificultats que ens esperen. Però l'ajust en curs és el primer senyal, per als massa optimistes, del que s'acosta. Pel bé de tots, espero que, en els pròxims mesos, avancem cap a un acord que hauria de tenir més profunditat que el de la Moncloa. Perquè els marges de maniobra són menors (no podem devaluar) i perquè els desequilibris acumulats (deute) són més importants. El pacte necessita, a més, un lideratge clar, que sigui capaç de dir-li al país que ens espera sang, suor i llàgrimes, però que, més enllà d'aquest dolorós futur immediat, si fem les coses bé, el sol ens tornarà a somriure. Ja està dit: necessitem, de la nostra classe política i dels agents socials, responsabilitat i consens. I coratge. Especialment, coratge.